

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 1999-2000

3 februari 2000

HANDELINGEN

COMMISSIEVERGADERING

COMMISSIE VOOR ONDERWIJS, VORMING EN WETENSCHAPSBELEID

Vraag om uitleg van de heer Dirk De Cock tot mevrouw Marleen Vanderpoorten, Vlaams minister van Onderwijs en Vorming, over het gebrek aan informatici

Vraag om uitleg van de heer André Van Nieuwkerke tot mevrouw Marleen Vanderpoorten, Vlaams minister van Onderwijs en Vorming, over het huidig aanbod Nederlands als tweede taal

Vraag om uitleg van de heer Eloi Glorieux tot mevrouw Marleen Vanderpoorten, Vlaams minister van Onderwijs en Vorming, over de scholenbezoekdagen van het leger

Commissie voor Onderwijs, Vorming en Wetenschapsbeleid

Donderdag 3 februari 2000

VOORZITTER : De heer Gilbert Vanleenhove

– *De vraag om uitleg wordt gehouden om 10.20 uur.*

Vraag om uitleg van de heer Dirk De Cock tot mevrouw Marleen Vanderpoorten, Vlaams minister van Onderwijs en Vorming, over het gebrek aan informatici

De voorzitter : Aan de orde is de vraag om uitleg van de heer De Cock tot mevrouw Vanderpoorten, Vlaams minister van Onderwijs en Vorming, over het gebrek aan informatici.

De heer De Cock heeft het woord.

De heer Dirk De Cock : Mijnheer de voorzitter, mevrouw de minister, collega's, op vier maanden tijd is het aantal internetaansluitingen in Vlaanderen verdubbeld. Nu we de millenniumbug vlekkeloos gepasseerd zijn, blijkt hoezeer onze gehele samenleving afhankelijk is van de computer. In de bedrijven snakt men naar voldoende goed opgeleide informatici en in de scholen heeft men nood aan leerkrachten. De meeste informatici opteren immers voor ambitieuze contracten in de privé-sector, in plaats van voor een als vlak ervaren loopbaan in het onderwijs.

Het tekort aan informatici remt Vlaanderen in zijn economische groei. In de voorbije weken werd deze nood ook door bijvoorbeeld Fabrimetal onder de aandacht gebracht. Volgens sommigen wordt de richting informatica, al dan niet op universitair niveau, onvoldoende gekozen omdat het lessenpakket wiskunde te zwaar is. Daarom lanceren zij de denkpiste om het lessenpakket wiskunde te verlichten. Bovendien bieden vele bedrijven studenten in hun studentenperiode reeds een contract aan. Nu willen topbedrijven hun beste mensen tijdelijk aan de scholen uitlenen voor de broodnodige ver-

drievoudiging van het aantal mensen dat jaarlijks afstudeert.

Graag had ik aan de minister de volgende concrete vragen willen stellen. Welke maatregelen kunnen er worden genomen opdat meer studenten voor informatica zouden kiezen ? Mag dit gepaard gaan met een afbouw van een door sommigen als loodzwaar ervaren wiskundepakket ? Hoe kan men ervoor zorgen dat meer en betere studenten informatica het onderwijs komen versterken en is hiervoor samenwerking met bedrijven aangewezen ?

De voorzitter : De heer Martens heeft het woord.

De heer Luc Martens : De door de heer De Cock aangehaalde nood is inderdaad een feit en wordt ook door het bedrijfsleven onder de aandacht gebracht. Hij heeft terecht verwezen naar de bekommernis die Fabrimetal hier vorige week uitte.

Ik denk echter niet dat het de taak is van het beleid om steeds opnieuw in of bij te springen. De overheid is geen brandweer die telkens weer opgeroepen mag worden om brandjes te blussen. Zo wordt ons vandaag het tekort aan informatici gesignaleerd, terwijl dit gisteren nog een tekort aan leerkrachten was. Welk tekort zal ons morgen worden aangekondigd ?

Ik pleit voor een meer consistente benadering waarbij, om op dit specifieke geval terug te komen, de informatica geplaatst moet worden in de algemene ontwikkeling van de samenleving en deel moet uitmaken van een evident instrumentarium. Dat instrumentarium zal dan niet alleen worden aangewend in functie van bepaalde beroepsactiviteiten, maar zal ook een evidente toepassing vinden op het vlak van bijvoorbeeld burotica en domotica. Het wordt aldus een deel van ons leven.

Ik vraag me dan ook af of het onderwijs en de andere domeinen van de samenleving zich niet eens

Martens

grondig moeten bezinnen over de implicaties van dit alles op het menselijk verkeer, de human relations en de wijze waarop mensen met elkaar omgaan. Ik herinner me nog goed dat ik als kersvers minister bij de bespreking van de oprichting van Telenet vroeg dat niet alleen aandacht zou worden besteed aan de marketingaspecten en aan de technische en financiële haalbaarheid van het project, maar ook aan de mate waarin de humane en sociale aspecten daarin zouden worden opgenomen.

Ik vraag dan ook de steun van de collega's om dit probleem in deze veel bredere maatschappelijke context te willen benaderen.

De voorzitter : Minister Vanderpoorten heeft het woord.

Minister Marleen Vanderpoorten : Dit complex probleem slaat niet alleen op de informatici, maar ook bijvoorbeeld op de leerkrachten en de verpleegkundigen. Bovendien is het een tijdsgebonden probleem dat nu eens van korte, dan weer van lange duur blijkt te zijn. Dit noopt ons tot het maken van een onderscheid tussen enerzijds het algemene probleem van de tekorten en anderzijds het heel specifieke probleem dat vandaag in deze vraag om uitleg aan bod komt.

Het uitgangspunt in de vraag van de heer De Cock is het groeiend tekort aan informatici. Volgens de meest recente gegevens van de VDAB, die dateren van december 1999, zijn er bij ons 1.490 openstaande betrekkingen voor informatici. Het is van 1993 geleden dat er in deze sector nog een overschot was. Vanuit diverse hoeken wijst men overigens op de werkelijk exponentieel groeiende vraag naar IT-geschoolden in de nieuwe wereldeconomie.

Ik ben dan ook verheugd met bijvoorbeeld het voorstel van Fabrimetal om door middel van een PPS een oplossing te vinden voor het tekort aan informatici. Dit probleem kan op termijn de dynamiek van de kennismaatschappij onmiskenbaar hypothekeren. Naast de samenwerking die Fabrimetal voorstelt, zijn er reeds een aantal acties ondernomen die het tekort aan informatici moeten helpen indijken. Voor een concrete samenwerking met het bedrijfsleven zie ik ook hier belangrijke mogelijkheden.

Ook in de beleidsnota vindt u diverse acties die eveneens een bijdrage kunnen leveren om het tekort aan informatici aan te pakken. Daarmee wil ik

benadrukken dat niet één, maar een geheel van maatregelen zich opdringt.

Ik geef enkele voorbeelden. We zullen een actieplan voor de waardering van het technisch en het beroepsonderwijs uitwerken. Dit is vooral belangrijk indien men over niveaus praat. Dit plan voorziet onder meer in een financieel voorrangbeleid, in een betere oriëntering van de leerlingen, in een verdere modularisering en in het activeren en verstevigen van de samenwerking met de beroeps wereld.

Met betrekking tot dit laatste punt zal overleg worden opgestart. Het is de bedoeling om tot regionale technologische centra te komen, die door het bedrijfsleven en de overheid worden gefinancierd. De sociale partners hebben hun interesse in deelname aan dit overleg reeds getoond.

De integratie van ITC moet reeds vanaf het basisonderwijs worden aangemoedigd. Een stimuleringsbeleid voorziet daarom in acties op diverse terreinen, in ondersteuning voor de scholen zelf, in nascholing en in educatief gebruik van de software. Ook de lerarenopleiding moet hierin een belangrijke rol spelen. ITC is een essentieel onderdeel van het dagelijks leven geworden en moet bijgevolg ook intensief in de lerarenopleiding aanwezig zijn. Het omgaan met informatie- en communicatietechnologie moet volledig in de eindtermen worden geïmplementeerd. De beleidsnota erkent het belang van de aandacht voor de technologische component in het basisonderwijs en in het secundair onderwijs.

De CLB's kunnen in de toestroming van leerlingen naar de informatica-opleidingen een belangrijke rol spelen, maar dit geldt uiteraard ook voor andere opleidingen. De beleidsnota stipt in dit kader een en ander aan. De CLB's hebben een expliciet sensibiliserende taak. Dit neemt niet weg dat de onderwaardering van het TSO ook hier een rol speelt. Deze discussie kadert in het geheel van de herwaardering van het TSO en het BSO.

Hoewel er veel interesse is voor informatica-opleidingen in het hoger onderwijs, blijken veel studenten niet over de nodige capaciteiten te beschikken om de opleiding te volgen. Dit heeft ook te maken met het hier reeds aangehaalde zware wiskunde-pakket. Hogescholen kunnen hieraan zelf verhelpen. Ze kunnen zich in eerste instantie afvragen of hun eigen opleiding wel voldoende rekening houdt met de vooropleiding van hun studenten en of hun didactische processen wel voldoende zijn afgestemd op hun studentenpopulatie.

Vanderpoorten

De CLB's moeten extra inspanningen leveren, niet enkel om te sensibiliseren, maar vooral ook om de betrokkenen de juiste informatie te verschaffen. Sommige hogescholen werken samen met CLB's om in deze situatie verandering te brengen. Dit moet zeker worden aangemoedigd en veralgemeend. Ik beweer niet dat de CLB's hun werk niet goed doen. Er zijn CLB's die de informatieverstrekking schitterend organiseren, maar er zijn er ook die dat minder goed doen. Dit kan uiteraard ook te maken hebben met het leggen van eigen prioriteiten en met de beschikbare mankracht. Een overleg met de CLB's kan hierbij nuttig zijn. Een samenspel tussen de hogescholen en de CLB's is belangrijk en kadert in heel de problematiek rond de overstap tussen het secundair onderwijs en de hogescholen.

Voor de universiteiten is er geen enkel decretaal bezwaar om mensen uit het bedrijfsleven aan te werven om cursussen of cursusonderdelen binnen een opleiding te doceren. De universiteiten zijn wat dit betreft autonoom. Mensen uit het bedrijfsleven beschikken echter niet altijd over de nodige pedagogische vaardigheden en achtergronden. Men kan hen dan ook beter inschakelen in innovatieve projecten, eerder dan als docent.

Verskillende betrokkenen hebben die opmerking trouwens ook gemaakt naar aanleiding van het voorstel van Fabrimetal aangaande een mogelijke samenwerking met het onderwijs. Sommigen hebben toen tot voorzichtigheid aangemaand inzake de manier waarop men de leerstof denkt over te brengen. Lesgeven in het secundair onderwijs is niet iedereen gegeven. Voorzichtigheid is hierbij aangewezen maar mag geen obstakel vormen.

Er zijn nog twee andere middelen die ongetwijfeld een belangrijke bijdrage kunnen leveren aan het indijken van informaticitekorten. Het eerste is de beschikbaarheid van zinvolle stageplaatsen. Het tweede is het opstellen van de juiste beroepsprofielen. De inbreng van het bedrijfsleven is hierbij cruciaal. Ik ben zelf vragende partij voor een doorgedreven samenwerking. Om goed opgeleide informatici te kunnen vormen of om ICT optimaal te kunnen integreren in elke opleiding is het noodzakelijk dat de sociale partners de gevraagde kwalificaties en het niveau van de beroepsuitoefening duidelijk omschrijven. Dit betekent dat elke opleidingsverstrekker – het onderwijs, de VDAB of het VIZO – per sector over de structuur van de gevraagde kwalificaties zou moeten beschikken.

Het opstellen van de beroepsprofielen is een taak van de sociaal-economische partners. De overheid kan dit niet in hun plaats doen. De SERV werkt hieraan, maar die werkzaamheden verlopen blijkbaar traag. De banksector is nog niet bij de werkzaamheden betrokken. Voor alle sectoren ressorterend onder Fabrimetal moeten opleidingsprofielen worden opgesteld. ICT moet hierbij als een fundamenteel onderdeel worden beschouwd. Zolang deze beroepsprofielen ontbreken, kunnen de opleidingen niet voldoende worden aangepast of bijgestuurd.

Het TSO en het BSO kampen ook met problemen bij het zoeken naar zinvolle stageplaatsen. Zoals bij de beroepsprofielen ligt de bal ook hier in het kamp van de bedrijven. Samenwerking is hier niet enkel gewenst maar zelfs noodzakelijk. Ik ben een voorstander van stages, niet enkel voor de leerlingen : ook voor de leerkrachten.

Uit mijn contacten met de betrokkenen uit de bedrijfswereld blijkt dat iedereen pleit voor intensieve contacten tussen onderwijs en bedrijfswereld. De realiteit verraadt echter een duidelijke kloof. De verschillen zijn sterk regionaal gebonden. De regio's waar de samenwerking goed werkt, moeten mijns inziens als voorbeeld voor de andere regio's naar voren worden geschoven. Het belang van een intensieve samenwerking is duidelijk. Ik stel echter vast dat men hier veel over praat, maar dat die samenwerking er in de realiteit daarom nog niet altijd is.

Ook het probleem van het wiskundepakket vergt onze aandacht. Ik heb reeds voorgesteld om de eindtermen wiskunde voor de basisvorming in de tweede en de derde graad ASO meer toepassingsgericht te formuleren. Ondanks wat de media hieromtrent laten uitschijnen, is het niet mijn bedoeling om de opleiding makkelijker te maken.

Het gebruik van ICT is een element van die toepassingsgerichtheid. Ofschoon de overheid zich niet in het pedagogisch-didactisch domein mengt, tracht ze via deze doelstellingen ICT als nieuw leermiddel te integreren. Heel wat wiskundige en natuurwetenschappelijke aspecten kunnen immers door middel van ICT op een doeltreffender wijze worden bestudeerd. De leerlingen moeten ICT gebruiken om informatie te verwerken, om berekeningen uit te voeren en om wiskundige problemen te onderzoeken.

Uit een rondvraag bij directies blijkt dat het vak wiskunde een belangrijke rol speelt bij de oriëntering van leerlingen. Om een beter gefundeerde dis-

Vanderpoorten

cussie op gang te brengen, heb ik de opdracht gegeven de positionering van het vak wiskunde in de schoolloopbaan te onderzoeken. De perceptie van wiskunde door leerlingen, ouders, leerkrachten en verantwoordelijken uit het bedrijfsleven vormt een element van dit onderzoek. De input van het bedrijfsleven is hier met andere woorden ook gewenst. De discussie rond de plaats van de wiskunde in het onderwijs is niet makkelijk maar wel boeiend. Er zijn twee strekkingen, die soms lijnrecht tegenover elkaar komen te staan.

Zoals reeds gezegd, erken ik het tekort aan voldoende gekwalificeerde informaticaleerkrachten. Dit tekort is als een onderdeel van het totale lerarentekort tijdens de voorbije dagen trouwens al expliciet aan bod gekomen. Het aanbod van Fabrimetal verheugt me dan ook. We zullen samen nagaan hoe dit kan worden geïmplementeerd. Dergelijke acties kunnen echter enkel tegen de achtergrond van het algemeen beleidskader en met respect voor de autonomie van alle betrokken actoren.

De nascholing van leerkrachten vormt momenteel ook een probleem. Docenten wijzen zelf op de snelle evolutie binnen de informaticasector en op de noodzaak van permanente bijscholing. Specifieke overheidsmaatregelen zijn echter binnen de huidige regelgeving niet expliciet voorzien. Ten gevolge van de enveloppefinanciering staan de hogescholen immers zelf in voor de nascholing van hun docenten. De hogescholen kunnen gastprofessoren tewerkstellen ten belope van 10 percent van hun bestand aan onderwijzend personeel gastprofessoren. Dit moet op contractuele basis gebeuren en buiten de personeelsformatie. Op die manier kunnen de hogescholen het onderwijs van specifieke opleidingsonderdelen overlaten aan specialisten. Sommige hogescholen stellen hiervoor al personen uit het bedrijfsleven tewerk.

Om het gebrek aan nascholing voor het educatief gebruik van ICT op te vangen, worden momenteel zogenaamde regionale expertisenetwerken uitgewerkt. Die moeten de speerpunt worden van de ICT-ondersteuning in het onderwijs. In een eerste fase zullen de netwerken op grote schaal nascholing aanbieden aan leerkrachten op elk niveau. Ik zie mogelijkheden om hier informatici uit het bedrijfsleven bij te betrekken. Ze kunnen instaan voor een deel van de nascholing. Dit kan worden beschouwd als een belangrijke vorm van deskundigheidsbevordering.

Zeer interessant in de 'Schokverklaring' van Fabrimetal is het voorstel om in een aantal Vlaamse steden een graduaatsopleiding ICT-OSP op te richten. Het zijn evenwel de centra voor volwassenenonderwijs die dit initiatief moeten nemen, de overheid kan dat niet in hun plaats. De programmatie van een nieuwe afdeling zal geld kosten. De centra moeten de eerste jaren uit hun bestaand pakket aan urenleraar putten. We kunnen minstens verwachten dat de scholen bijkomende middelen zullen eisen om het onderwijs te verstrekken. De programmatie zal dure investeringen, onder meer voor apparatuur, vergen. Het lijkt interessant hiervoor een samenwerking met Fabrimetal na te streven.

Fabrimetal stelt een ICT-graduaatsopleiding in elke stad met een secundaire richting boekhouden-informatica voor. Uiteraard kan een programmatie niet worden gekoppeld aan het voorzien in een secundaire opleiding. Een andere mogelijkheid is dat er in samenwerking een cursus informatica op het niveau graduaat via BIS wordt uitgegeven. Aan Fabrimetal kan desgevallend worden gevraagd om voor de ontwikkeling van deze cursus deskundigen ter beschikking te stellen. Deze cursus zou als een van de eerste in aanmerking kunnen komen om op internet te gaan. Zo een mogelijkheid sluit wellicht nauw aan bij de behoeften van de ondernemingen.

Voor de rechtstreekse inschakeling van bedrijfsmensen in het regulier onderwijs moeten we flexibele manieren zoeken in het hoger onderwijs, zowel in de informatica-opleidingen als in de lerarenopleiding. In de huidige personeelsreglementering voor het secundair onderwijs ligt een flexibele inschakeling veel moeilijker. Bedrijfsmensen kunnen in het secundair onderwijs momenteel als full-time leraar ofwel in cumul aan de slag. In het eerste geval moeten ze hun job in het bedrijf verlaten, in beide gevallen moeten ze voldoen aan de financierings- en/of subsidiëeringsvoorwaarden. Ze moeten onder meer pedagogische bekwaamheid bezitten.

In het secundair onderwijs brengt de confrontatie met mensen uit de praktijk ongetwijfeld belangrijke didactische voordelen mee. Er moet worden gezocht naar andere – meer flexibele – mogelijkheden voor de inschakeling van privé-personen in het secundair onderwijs. We bestuderen dat. Het principe van gastdocenten of voordrachthouders kan worden onderzocht. Hoe passen deze mensen dan in de huidige structuur van vakken, diploma's, lesbevoegdheid en bezoldiging? Dat zit complex in elkaar in de onderwijswereld. De overheid kan afspraken maken met de bedrijfswereld over het

Vanderpoorten

aanbod om de beste informatici uit de bedrijfswereid kosteloos in te zetten in het onderwijs. Op dit punt is het voorstel van Fabrimetal niet duidelijk. Is de bedrijfswereid daartoe bereid? Een andere mogelijkheid om voordrachthouders aan te trekken wordt geboden door de enveloppefinanciering of -subsiëring.

Een laatste aspect van samenwerking tussen overheid en bedrijfswereid heeft betrekking op de infrastructuur van het ICT-beleid. Het is bekend dat ICT-infrastructuur duur is en vlug verouderd. De investeringen lopen hoog op. Bovendien kent de schoolinfrastructuur veel andere prioriteiten, niet in het minst de huisvesting. Het PC/KD-project loopt nog twee jaar, daarna moet worden voorzien in de upgrading van de bestaande infrastructuur. Ik zal proberen voor dit aspect van de ICT-integratie een publiek-privé-financieringsmodel op te zetten. Tijdens een ICT-forum in het najaar zal de financiering van het ICT-beleid een centraal thema vormen. Dat geeft ons de gelegenheid om al deze aspecten uit te diepen en binnen en buiten het parlement een debat op te starten.

Ik heb scholen bezocht die op dat vlak schitterend werk leveren, in de eerste plaats basisscholen. Ze leveren leerlingen af die bijna perfect hun weg vinden in de informaticawereid. Dat hangt vaak af van één of twee leerkrachten die zich daar vrijwillig en vol enthousiasme voor inzetten. Scholen die dat geluk niet kennen, kampen met problemen. Ze hebben steun van buitenaf nodig en dat kost geld. Het beeld is dan ook nogal divers, ook in het secundair onderwijs.

Voor de scholen die deze weg volgen, is dat een schitterende zaak. Het houdt voor de leerlingen enigszins het gevaar van een verschillende ontwikkeling in. De aansluiting op een even goed ontwikkelde secundaire school is jammer genoeg niet altijd evident.

De voorzitter : Collega's, volgens het reglement kan enkel de vraagsteller nog repliceren.

De heer Julien Demeulenaere : Mijnheer de voorzitter, we krijgen hier veel informatie en elementen aangereikt. Die beslissing is natuurlijk aan u, maar ik zou het jammer vinden als we hier niet kunnen op ingaan.

De voorzitter : We hebben afgesproken dat we na de behandeling van de beleidsnota's in de plenaire vergadering, in deze commissie over een aantal

facetten zullen debatteren. Ik zou liever op die manier werken. Dat lijkt me beter dan er nu snel en ongestructureerd een aantal facetten uit te lichten, waarover we dan onvoorbereid debatteren. Wat vandaag wordt gezegd, kan de basis vormen voor een debat. Ik wil me nu aan het Reglement houden.

De heer Martens heeft het woord.

De heer Luc Martens : De minister verwijst naar het ICT-forum en zegt dat we daar eventueel een themadebat over kunnen houden. Ik stel voor dat we meteen afspreken dat ook daadwerkelijk te doen. Ik pleit ervoor om niet alleen de vraag te stellen wat ICT in het onderwijs betekent, maar meteen ook wat onderwijs in een ICT-samenleving betekent.

De voorzitter : We zullen daarvoor bij de regeling van de werkzaamheden een datum afspreken.

De heer De Cock heeft het woord.

De heer Dirk De Cock : Ik dank de minister voor haar uitgebreide antwoord. Het toont aan dat ze goed is voorbereid. Ik kijk ook uit naar het ICT-forum in het najaar. Ik sluit me aan bij de heer Martens waar hij zegt dat we goed moeten nadenken over onderwijs in een ICT-samenleving. Een themadebat lijkt me dan ook een uitstekend idee.

De voorzitter : Het incident is gesloten.

Vraag om uitleg van de heer André Van Nieuwkerke tot mevrouw Marleen Vanderpoorten, Vlaams minister van Onderwijs en Vorming, over het huidige aanbod Nederlands als tweede taal

De voorzitter : Aan de orde is de vraag om uitleg van de heer Van Nieuwkerke tot mevrouw Vanderpoorten, Vlaams minister van Onderwijs en Vorming, over het huidige aanbod Nederlands als tweede taal.

Toen de agenda verscheen, heeft mevrouw Van Cleuvenbergen me er attent op gemaakt dat ze op 13 januari 2000 een schriftelijke vraag heeft gesteld over hetzelfde probleem. Daarom stel ik voor deze samen te behandelen. Dat betekent dat mevrouw Van Cleuvenbergen meer spreektijd krijgt dan in het Reglement is voorzien.

Voorzitter

De heer Van Nieuwkerke heeft het woord.

De heer André Van Nieuwkerke : Mijnheer de voorzitter, mevrouw de minister, dames en heren, in de recente discussie over de rechten en plichten in het kader van de inburgering van migranten in onze samenleving, wordt terecht veel belang gehecht aan het aanleren van Nederlands als tweede taal.

De 29 centra voor basiseducatie in Vlaanderen hebben sinds 1990 de opdracht om in een aanbod Nederlands als tweede taal te voorzien voor laaggeschoolde migranten. In 1990 bedroeg het budget voor de hele sector basiseducatie 104 miljoen frank. Dit budget is ondertussen gestegen tot 601,2 miljoen frank. De verhogingen van het budget in de loop der jaren kwamen er omdat werd vastgesteld dat het aanbod niet aan de vraag naar basiseducatie kon voldoen. Met de verhogingen trachtte men onder meer de wachtlijsten voor Nederlands als tweede taal voor laaggeschoolde migranten weg te werken. Zo werd in 1996 het budget substantieel verhoogd voor het onderricht van Nederlands als tweede taal. Ook het bijkomend budget van 50 miljoen frank in 1998 diende onder meer om de wachtlijst weg te werken.

Anderstalige volwassenen kunnen voor een cursus Nederlands als tweede taal ook terecht in de centra voor volwassenenonderwijs. Hoeveel cursisten volgen er jaarlijks een cursus Nederlands als tweede taal in de centra voor basiseducatie ? Bestaan er momenteel in die centra nog wachtlijsten voor de cursussen Nederlands als tweede taal ? Zo ja, hoeveel wachtenden staan erop en hoeveel bijkomende middelen zouden er nodig zijn om de wachtlijsten weg te werken ? Zijn er gegevens beschikbaar over het aantal en de herkomst van de cursisten die in de centra voor volwassenenonderwijs een cursus Nederlands voor anderstaligen volgt ? Bestaan er daar ook wachtlijsten voor deze cursussen ? Op welke basis komen de kandidaten voor een cursus Nederlands als tweede taal in de basiseducatie dan wel in het onderwijs voor sociale promotie terecht ? Wordt hen een passend leerproject voorgesteld ?

De voorzitter : De heer Martens heeft het woord.

De heer Luc Martens : Waarom is dit een vraag om uitleg en geen schriftelijke vraag ? Het gaat toch om statistische gegevens ?

De voorzitter : Ik had de heer Van Nieuwkerke gezegd dat ik om dezelfde reden wat problemen had met zijn vraag. De heer Van Nieuwkerke had toen laten weten dat hij het onderwerp zou opentrekken. Daarom heb ik dit toegestaan als vraag om uitleg.

Mevrouw Van Cleuvenbergen heeft het woord.

Mevrouw Riet Van Cleuvenbergen : Ik had het om dezelfde reden als schriftelijke vraag ingediend. Ik wil het debat wel opentrekken, want cijfergegevens zijn belangrijk om te weten welke richting we moeten uitgaan.

Heel wat mensen die bezig zijn met integratie vinden het kennen van een plaatselijke taal essentieel. Daarom moeten we in genoeg mogelijkheden voorzien om geïnteresseerden op een specifieke manier Nederlands als tweede taal aan te leren. Bij dit aanbod moet zeker aandacht worden besteed aan de diversiteit van de geïnteresseerden en aan de continue instapmogelijkheden, zeker voor nieuwkomers in onze regio.

Een gediversifieerde groep kan verschillende dingen betekenen. Het kunnen Franstaligen of Engelstaligen zijn of mensen die Turks of Swahili spreken. Het kunnen echter ook hoog- of laaggeschoolden zijn die Nederlands willen leren, of ouderen en jongeren. De ene wil al meer participeren dan de andere en een aantal andere termen onder de knie krijgen.

Nederlands als tweede taal wordt nu aan volwassenen aangeboden via het onderwijs voor sociale promotie, basiseducatie en door de VDAB. Alle drie hebben ze eigen mogelijkheden en beperkingen. Ik ga het vooral over de beperkingen hebben.

Een groot probleem bij het onderwijs sociale promotie is dat de lessen gebonden zijn aan het verloop van een schooljaar. Instappen in het proces in februari kan niet. Een asielzoeker die nu een erkenning krijgt, moet wachten tot september om in te stappen in de lessen.

Het specifieke kenmerk van basiseducatie is dat het vooral vertrekt van personen met een eerder lagere scholing. Dit is ook een probleem, want vooral in het kader van de gezinshereniging stel ik vast dat er heel wat mensen een hogere scholing hebben. Vaak zijn dat vrouwen van mannen die hier al zijn. Die willen wel veertien dagen gelijk op de banken zitten met mensen met een lage scholing, maar hebben daarna een sneller ritme nodig

Van Cleuvenbergen

en verkiezen andere onderwerpen om over te praten.

De VDAB koppelt haar aanbod aan de zoektocht naar werk. Dat is op zich niet slecht, maar het kan ook bij heel wat mensen tot frustraties leiden omdat het werk niet altijd volgt. Wie de taal kent, is daarom nog niet geïntegreerd en krijgt daarom nog geen gelijke kansen op werk.

Sta me toe mijn concrete vragen even op een rijtje te zetten. Ik voeg hier wel onmiddellijk aan toe dat ik kan aanvaarden dat u deze schriftelijk wenst te beantwoorden.

Hoeveel mannen en vrouwen zijn er in elke provincie ingeschreven in het onderwijs sociale promotie voor cursussen Nederlands ? Wat is hun moedertaal en hoeveel mensen staan in elke provincie op de wachtlijsten ?

Hoeveel anderstaligen zijn er in elke provincie ingeschreven voor cursussen Nederlands via basiseducatie ? Wat is hun moedertaal en hoeveel staan er in elke provincie op de wachtlijsten ?

Welke ondersteunende maatregelen heeft de minister van Onderwijs de laatste jaren genomen om het aanbod voor Nederlands als tweede taal flexibeler en voor meer gedifferentieerde doelgroepen te organiseren ?

Welke provincies en gemeenten zijn actief betrokken bij het aanbod Nederlands tweede taal ? Hoe ziet die actieve betrokkenheid er concreet uit ?

En zijn er ook wachtlijsten voor Nederlandssprekenden die een basiseducatiecursus wensen te volgen ? Mij is namelijk gesignaleerd dat het thans bestaande overaanbod cursisten Nederlands tweede taal ertoe heeft geleid dat de ongeletterden van hier zich bijzonder onbehaaglijk gaan voelen en zich niet meer inschrijven, maar ook op wachtlijsten terechtkomen.

De voorzitter : De heer Sannen heeft het woord.

De heer Ludo Sannen : Het aanbod Nederlands als tweede taal is op dit ogenblik weer vrij actueel, dit naar aanleiding van de inburgeringstrajecten die moeten worden uitgetekend. Dat aanbod Nederlands als tweede taal dient echter niet alleen voor dergelijke inburgeringstrajecten, maar ook voor een betere integratie van de hier aanwezige allochtonen. In het debat wordt dit alles helaas al te

vaak op één hoopje gegooid. Als we hierover spreken, dan vind ik dat we eerst duidelijk moeten maken waarover we precies spreken.

Het aanbod Nederlands als tweede taal vanwege basiseducatie is op dit ogenblik sterk gericht op nieuwkomers, maar ook op allochtonen die zich op die manier beter zouden integreren. De lengte van de wachtlijsten is u bekend en er is een vraag naar bijkomende middelen. Bovendien zal die vraag naar bijkomende middelen nog toenemen, rekening houdend met de mensen die binnenkort zullen worden geregulariseerd.

Ik kan me dan ook enigszins aansluiten bij de laatste opmerking van mevrouw Van Cleuvenbergen. We moeten inderdaad opletten dat we de initiële doelstellingen van basiseducatie niet uit het oog verliezen of verdringen door een overaccentuering van een bijkomende, weliswaar belangrijke, taak. De oorspronkelijke bedoeling, namelijk de sociaal zwakkeren kansen geven tot betere maatschappelijke participatie, dreigt in deze centra in verdrukking te komen. Met dit tweesporenelement moet dan ook duidelijk rekening worden gehouden in onze toekomstige financiering en ondersteuning van deze basiseducatiecentra.

Ten tweede wens ik, rekening houdend met de toenemende vraag van de nieuwkomers en van de mensen die zullen worden geregulariseerd, voor het aanbod Nederlands als tweede taal aan te dringen op een directe financiering vanwege het departement onderwijs ten behoeve van de centra voor basiseducatie en de centra voor volwassenenonderwijs. De vraag is evenwel of zich geen andere weg opdringt. Ik denk daarbij bijvoorbeeld aan een vorm van trekkingsrechten in het kader van de verantwoordelijkheid die de gemeenten krijgen om inburgeringstrajecten uit te tekenen.

Op basis van wachtlijsten alleen is het voor ons moeilijk een duidelijk zicht op de situatie en de noden te krijgen. Er zijn mensen die op de wachtlijsten van basiseducatie staan, maar ook mensen die ook op de wachtlijsten van de VDAB staan. Voor de nieuwkomers en de geregulariseerden beschikken we wel over heel concrete cijfers. In de toekomst kunnen we dan ook duidelijk bepalen hoeveel middelen vereist zijn. Daarbij zullen de middelen voor basiseducatie verschillen in omvang van die voor de centra voor volwassenenonderwijs.

Het modulaire aanbod Nederlands moet worden gestimuleerd, zeker in de centra voor volwassenenonderwijs. Het blijven hanteren van een schoolse benadering met een eenmalige instap verhindert

Sannen

immers het soepel inspelen op de noden die zich daar stellen.

De voorzitter : De heer Van Baelen heeft het woord.

De heer Gilbert Van Baelen : Mevrouw de minister, in welke mate voert u inzake de inburgering overleg met uw collega's ?

Mevrouw Van Cleuvenbergen heeft terecht gewezen op de versnippering op het terrein. Zij heeft dienaangaande ook nadrukkelijk het begrip gemeenten en provincies in de mond genomen. Heel wat gemeenten hebben op dit terrein initiatieven genomen en we stellen vast dat de diverse actoren, die vanuit dezelfde doelstellingen vertrekken, daar erg verspreid zitten. Ik denk daarbij aan onderwijs, aan cultuur en aan welzijn via de OCMW's, de projecten van het SIF, het vormingswerk, enzovoort. Het is dus inderdaad een bijzonder gevarieerd landschap.

Ik kan me ook aansluiten bij de heer Sannen die stelde dat we met de nieuwe geregulariseerden op hetzelfde terrein terechtkomen en dat er bijgevolg duidelijke afspraken moeten worden gemaakt over wie wat voor welke doelgroep organiseert.

Cijfers zijn objectief, maar wachtlijsten niet. Ook de doelstellingen zijn vaak totaal verschillend, en dit leidt tot een enorm probleem binnen de centra zelf om doelgerichte opleiding te verstrekken aan de mensen die erom vragen. Ik pleit dan ook voor coördinatie, voor een uitzuivering van de doelstellingen van de verschillende actoren op het veld en voor een duidelijke afbakening van de doelgroepen.

De voorzitter : De heer Martens heeft het woord.

De heer Luc Martens : Ik wil eraan herinneren dat we daar bij de begrotingsbespreking aandacht voor hebben gevraagd. Die vraag naar aandacht dateert dus niet van vorige week of van twee weken geleden. Ik herinner me trouwens nog goed dat er toen bij de meerderheid een vorm van mutisme te ontwaren viel. Waarschijnlijk wees dat er op dat ze eigenlijk akkoord gingen, maar dat er voorlopig geen middelen voor waren.

Nu de begroting is goedgekeurd, stellen we vast dat daar wel een probleem is. Ik neem aan dat dit probleem, samen met de vele andere problemen, in

het kader van de begrotingscontrole zal worden behandeld.

Er is onduidelijkheid op vele vlakken. De heer Van Baelen heeft er reeds op gewezen dat diverse overheden en diverse actoren daarmee bezig zijn, wat tot een versnipperd en onoverzichtelijk landschap leidt. Ik stel vast dat het woord vrijwilligers hier zelfs nog niet eens gevallen is. Er zijn in Vlaanderen vele honderden vrijwilligers met een enorme competentie. Er stelt zich dus niet enkel een volumeprobleem, maar ook een probleem van taakverdeling. Een goede taakverdeling moet ertoe leiden dat dit beleid deel uitmaakt van de globale aanpak inzake het strategisch plan voor de etnisch-culturele minderheden. De Vlaamse regering werkt al jaren aan een strategisch plan voor etnisch-culturele minderheden. De taal staat hierbij echter niet los van een aantal andere aspecten.

Ik ben overigens niet zo gelukkig met de term inburgering. Dit woord heeft een repressief en ambigu karakter. Er worden in de betrokken sector uitnodigender begrippen gehanteerd.

Acties op het vlak van de taal moeten in een bredere strategie kaderen. Ik zou de minister dan ook willen vragen in welke mate aan een dergelijke coherente en strategische aanpak wordt gewerkt. Het gaat hier in sommige gevallen om een onthaalbeleid en om een intrede in onze samenleving. In andere gevallen gaat het dan weer om een verdere emancipatie. Ik vraag me af hoe dit door u en de andere regeringspartners wordt gerealiseerd.

De voorzitter : De heer Moreau heeft het woord.

De heer André Moreau : Ik sluit me aan bij het voorgaande. De versnippering moet worden weggerukt, en we moeten tot een meer vereenvoudigde structuur komen. Ik meen me echter te herinneren dat de beleidsnota de noodzaak hiervan evenwel reeds beklemtoont.

De voorzitter : De heer De Cock heeft het woord.

De heer Dirk De Cock : Ik wil de woorden van mevrouw Van Cleuvenbergen even bevestigen. Sommige allochtonen leren op drie maanden tijd onze taal perfect. Anderen komen na drie jaar nog niet verder dan een gebrekkig uitkramen van onze taal. Dit onderscheid verdient zeker onze aandacht.

De voorzitter : Minister Vanderpoorten heeft het woord.

Minister Marleen Vanderpoorten : Om te beginnen kan ik u melden dat een aantal cijfers al zijn doorgegeven en u zullen worden overgemaakt.

De door mevrouw Van Cleuvenbergen gevraagde bijkomende cijfers zullen u ook worden bezorgd. Ik zal eerst de punctuele vragen van de heer Van Nieuwerkerke beantwoorden en ik zal proberen om ook op een aantal andere aangebrachte elementen terug te komen.

Ik zou even een belangrijke passage willen citeren uit de beleidsnota over dit gegeven : 'Binnen het geheel van het volwassenenonderwijs zal in het kader van de inburgering bijzondere aandacht gaan naar het onderwijs in Nederlands als tweede taal, zodat het onderwijs sociale promotie, zowel de basiseducatie als het begeleid individueel studeren, zullen worden ingeschakeld om het aanbod Nederlands als tweede taal maximaal te realiseren. Voor het onderwijs sociale promotie en voor de basiseducatie zal een fonds worden opgericht waaruit op contractuele basis kan worden geput om eventuele wachtlijsten uit te sluiten of alleszins te minimaliseren.'

Momenteel ontwikkelen mijn medewerkers op basis van deze passage modellen en simulaties om deze ambitie ook te realiseren. U moet het doorgegeven cijfermateriaal dan ook in deze context bekijken.

Ik zou verder willen opmerken dat er in de schoot van de Vlaamse regering wordt nagegaan welke maatregelen moeten worden genomen om de inburgering van nieuwkomers in onze maatschappij te verbeteren. Zoals verschillende leden van deze commissie reeds hebben aangestipt, is dit zeker geen zaak van het onderwijs alleen. Ik zal hieromtrent overleg organiseren met de ministers Anciaux en Vogels. We zullen hierbij in onderling overleg de uitwerking van een concreet plan bespreken. Onderwijs kan hierbij een aantal middelen aanreiken, maar het is duidelijk dat het onderwerp veel breder moet worden bekeken.

In 1998 volgden 7.047 cursisten een cursus Nederlands als tweede taal in de 29 centra voor basiseducatie. In 1999 waren dat er 8.252. De toename bedraagt met andere woorden 14 procent. Die 29 centra hebben wachtlijsten met alles samen 2.304 geregistreerde wachtenden. Die cijfers moeten met de nodige voorzichtigheid worden behandeld. Niet alle centra registreren dit op een gestandaardiseerde wijze. Het ene centrum maakt enkel tijdens de

inschrijvingsperiode lijsten van wachtenden op. Het andere registreert dit dan weer permanent. Dit laatste houdt uiteraard ook een permanente groei in.

De budgettaire implicaties van acties om deze wachtlijsten voor basiseducatie weg te werken kunnen op verschillende wijze worden berekend. Ik geef u hier een schatting op basis van, enerzijds, het minimumvolume om een elementaire basiskennis Nederlands te verwerven en, anderzijds, het gangbare bedrag per deelnemer.

Ook hierover bestaan evenwel meningsverschillen. Die draaien rond de vragen hoever basiskennis gaat en hoeveel uren men hiervoor nodig heeft. Dit wordt niet door iedereen op dezelfde wijze ingeschat. Volgens een eerste berekening van onze diensten is een volume van minimum 250 cursusuren nodig om een elementaire kennis te verwerven. Sommigen vinden dit veel te weinig. Het gangbare bedrag per deelnemer zou leiden tot een extra budget van 330 miljoen frank. Dat is zelfs voor die 250 cursusuren een aanzienlijk bedrag. Dit budget wordt berekend aan de hand van de vermenigvuldiging van het aantal wachtenden met 250 cursusuren, wat op zijn beurt weer moet worden vermenigvuldigd met het bedrag dat wordt uitgetrokken voor elk deelnemersuur boven de 18.000 uren die in de enveloppe zijn vastgelegd.

De omvang van dit bedrag houdt in dat we ook op dit vlak prioriteiten moeten leggen. We moeten bij de verschillende toekomstige begrotingsrondes tot een gezamenlijke beslissing komen. Ik wil evenwel nogmaals benadrukken dat dit niet enkel de verantwoordelijkheid is van het onderwijs. Ik wil de andere leden van de regering hierbij betrekken.

Er is ook gevraagd naar de beschikbaarheid van gegevens over het aantal cursisten die in de centra voor volwassenenonderwijs de cursus Nederlands voor anderstaligen volgen, over hun herkomst en over het eventuele bestaan van wachtlijsten binnen deze centra.

Er zijn in Vlaanderen 50 OSP-scholen met een aanbod Nederlands als tweede taal. Mijn diensten verzamelen momenteel bij deze scholen de nodige gegevens. De aanvragen zijn in de periode tussen 1997 en 2000 met maar liefst 47 procent gestegen. De herkomst van de cursisten wordt niet systematisch bijgehouden, hoewel dit zeker relevant zou zijn.

Vanderpoorten

Zoals enkele leden van deze commissie daarnet zelf al hebben aangehaald, valt het op dat mensen uit landen met een goede onderwijs traditie nood hebben aan een gewijzigd aanbod. Nieuwkomers uit Iran en het voormalige Oostblok evolueren sneller in hun taalvaardigheid. Een differentiëring van het aanbod wordt bijgevolg wenselijk. We moeten daarom een zicht krijgen op de verspreiding van die mensen in Vlaanderen.

Ook deze scholen hebben wachtlijsten. Zo zijn er binnen het onderwijs voor sociale promotie 604 wachtenden op een totaal van 8 scholen. Vier andere OSP-scholen geven aan met wachtlijsten Nederlands als tweede taal te werken, maar vermelden er de omvang niet van. De meeste OSP-scholen leggen geen wachtlijsten Nederlands als tweede taal aan, maar dit betekent niet dat hun aanbod toereikend is.

U vroeg op welke basis de kandidaten voor een cursus Nederlands als tweede taal in de basiseducatie, dan wel in het OSP terecht komen. Natuurlijk geldt ook in dit onderwijstype de keuzevrijheid van de cursist, maar sociale diensten of organisaties houden bij de doorverwijzing wel rekening met artikel 3 van het basiseducatiedecreet, dat voor basiseducatie de volgende doelgroepen viseert : meerderjarigen zonder gehomologeerd getuigschrift lager secundair onderwijs, meerderjarigen zonder getuigschrift secundair onderwijs en migranten die ten hoogste tien jaar onderwijs hebben genoten in het land van herkomst. De doelgroep voor het onderwijs sociale promotie zijn de halfgeschoolden en geschoolden. Die kunnen volgens hun basiskennis op een modulaire basis een aantal pakketten volgen.

Ik wijs er nogmaals op dat Nederlands tweede taal een problematiek is die departementoverstijgend is en binnen korte termijn moet worden bestudeerd met de collega's van Welzijn en Stedenbeleid.

Dan wil ik nog enkele dingen aanhalen in verband met de noodzaak aan differentiatie van het aanbod. Daar is wel degelijk nood aan, omwille van de zeer grote heterogeniteit van de groepen. Het lesaanbod kan op verschillende manieren worden gedifferentieerd naargelang van de groep waar men mee werkt. Men kan bijvoorbeeld een onderscheid maken op het vlak van aanbod aan verschillende niveaus. Het aanbod Nederlands als tweede taal wordt momenteel bijna volledig besteed aan niveau 1 en eventueel niveau 2. Niveau 1 is het absolute beginnersniveau. Omdat men zoveel mogelijk

cursisten wil bereiken en de vraag naar het beginnersniveau het grootst is, komen in dat geval de hogere taalniveaus praktisch niet aan bod. Dat betekent dat gevorderden niet kunnen doorstromen naar niveau 3 en 4, terwijl een basiskennis niveau 1 en 2 vaak onvoldoende is om een beroepsopleiding bij de VDAB te volgen.

Men kan ook een onderscheid maken tussen gealfabetiseerden en niet-gealfabetiseerden. Zo kom ik bij de problematiek van de autochtonen die een onvoldoende niveau hebben en in de basiseducatie terecht komen. Er is inderdaad meer differentiatie nodig. Er is ook nog het probleem van de snel lerenden en de trager lerenden. Het is iets van alle tijden en van overal, maar het maakt nogmaals de noodzaak aan differentiatie duidelijk.

Dan is er nog het probleem van de Franstalige Belgen, vooral in bepaalde regio's. In een aantal centra voor basiseducatie maken Franstalige Belgen die Nederlands willen leren een aanzienlijk deel uit van de cursisten. Dit vergroot nogmaals de heterogeniteit van de doelgroep en verhoogt de noodzaak aan differentiatie.

Om de wachtlijsten te beperken worden er meer deelnemers in groepen toegelaten dan wenselijk is. Vaak start een groep Nederlands als tweede taal met 20 deelnemers. In sommige centra werkt men met 30 cursisten, wat eigenlijk te veel is. Dat is een bijkomend probleem.

Het probleem van meerdere instapmomenten is ons ook bekend. De meeste centra hebben twee instapmomenten, namelijk september en januari. Het maximum aantal deelnemers wordt echter veelal bereikt vooraleer de inschrijvingsperiode voorbij is.

Dan maak ik nog enkele kanttekeningen. De enorme vraag naar Nederlands als tweede taal drukt op het aanbod voor de autochtone bevolking. Nederlands als tweede taal maakt ongeveer een derde tot de helft uit van het totale aanbod in de centra, terwijl er toch ook nood is aan andere zaken.

Op dit moment wordt een aanzienlijk deel van het aanbod gefinancierd door additionele middelen. Ik denk bijvoorbeeld aan SIF-middelen. Dat houdt een gevaar in, omdat die tijdelijk zijn. Dat biedt geen zekerheid voor de toekomst. Er moeten ook belangrijke beslissingen worden genomen door lokale besturen die daar uiteraard autonoom in zijn. Ik weet dat in een aantal gemeenten die projecten als eerste sneuvelen. Ik kan me inbeelden dat er na de gemeenteraadsverkiezingen weer wijzigingen

Vanderpoorten

zullen zijn in beleidsopties en -visies. Dat betekent dat de wachtlijsten nog langer zullen worden.

Per regio zijn er dikwijls minstens drie grote aanbieders : de basiseducatie, het OSP en de VDAB. De samenwerking tussen deze drie verloopt niet altijd even vlot. Dit leidt tot een versnippering van het aanbod. Daarom denken we erover na om een centraal punt tot stand te brengen, waar eventueel een evaluatie wordt gedaan en van waaruit de cursist naar de meest passende opleiding wordt doorverwezen. Dat zou differentiatie kunnen inbouwen. Daar is natuurlijk samenwerking voor nodig en dat is niet evident, maar ik wil eraan werken.

Dan zijn er bepaalde groepen die geen plaats krijgen binnen het huidige aanbod en die er toch ook nood aan hebben, zoals migrantenjongeren tussen 12 en 16 jaar. Ze gaan meestal naar het Nederlandstalig onderwijs, maar hebben een ernstige taalachterstand die in de school zelf niet kan worden opgevangen. Ze kunnen ook niet terecht in basiseducatie, noch in het OSP. Ze krijgen problemen op school omwille van de taalachterstand, haken af en zoeken zonder diploma werk, met alle problemen vandien.

Dan zijn er ook nog de zogenaamde 'onplaatsbaren'. Dat zijn mensen die te hooggeschoold zijn voor basiseducatie, maar ook nog niet in het OSP terecht kunnen om allerlei redenen. Dat zijn vaak mensen die afkomstig zijn uit Iran en het voormalig Oostblok.

We zijn ons allemaal bewust van het probleem. We werken aan oplossingen, maar er moet worden overlegd met welzijn en stedenbeleid. We hebben een aanzienlijk budget nodig en we zullen ook daar onze verantwoordelijkheid op het geëigende moment moeten nemen.

De voorzitter : De heer Van Nieuwkerke heeft het woord.

De heer André Van Nieuwkerke : Ik dank de minister voor het uitvoerig antwoord. Op federaal niveau heeft men de mond vol van inburgering en regularisatie. Dat vergroot de druk op een aantal initiatieven nog meer. We moeten klaarstaan om die groepen zo adequaat mogelijk op te vangen. We moeten ons systeem hier en daar verfijnen.

De voorzitter : Mevrouw Van Cleuvenbergen heeft het woord.

Mevrouw Riet Van Cleuvenbergen : Het parlement moet zijn rol kunnen spelen in deze zaak. Tijdens de vorige legislatuur hebben we via een partijoverschrijdend amendement op de begroting een extra budget voor basiseducatie goedgekeurd. Ik hoop dat zo iets in de toekomst mogelijk blijft. De minister legde terecht de link met Welzijn. Ook daar kampt men met een tekort aan middelen voor integratie. We hebben daartoe een amendement op de begroting ingediend, maar dat werd weggestemd. Dat zit me toch dwars.

De minister spreekt over een vergadering met de ministers met een aanverwante bevoegdheid. Ik zou iets dergelijks ook met de geïnteresseerde parlementsleden willen doen. Ik pleit voor de oprichting van een commissie ad hoc van de commissies voor Onderwijs, Grootstedelijk Beleid, Welzijn, Cultuur en Tewerkstelling. Misschien kan een totaalaanpak gebeuren op basis van het strategisch plan voor etnisch-culturele minderheden.

De wachtcijfers voor basiseducatie zijn inderdaad relatief. Een van de oorzaken is de meetmethode. De cijfers moeten – ook voor andere groepen – overal op dezelfde manier en hetzelfde moment, per regio, worden verzameld. Wie basiseducatie aanbiedt, durft geen reclame meer maken voor zijn aanbod. Het succes zou groter zijn dan de capaciteit. In die zin kan men de cijfers in twee richtingen relativeren.

Ik blijf pleiten voor een differentiatie. De hiaten worden vaak door vrijwilligers opgevangen. Bij de differentiatie denk ik aan de grootouders. Heel wat grootmoeders willen cursussen Nederlands volgen om opnieuw met hun kleinkinderen mee te kunnen.

Ik pleit verder voor coördinatie tussen de verschillende bevoegdheden en voor een parlementair debat. Tegen volgend schooljaar moeten we tenminste de instapmogelijkheden in het OSP uitbreiden.

De voorzitter : Het incident is gesloten.

Vraag om uitleg van de heer Eloi Glorieux tot mevrouw Marleen Vanderpoorten, Vlaams minister van Onderwijs en Vorming, over de scholenbezoekdagen van het leger

De voorzitter : Aan de orde is de vraag om uitleg van de heer Glorieux tot mevrouw Vanderpoorten, Vlaams minister van Onderwijs en Vorming, over de scholenbezoekdagen van het leger.

De heer Glorieux heeft het woord.

De heer Eloi Glorieux : Mijnheer de voorzitter, mevrouw de minister, dames en heren, deze vraag werd me gesuggereerd door dokter De Loof, voorzitter van Artsen voor Vrede, de Vlaamse afdeling van de Internationale Vereniging van Artsen voor Preventie van Atoomoorlog. Die laatste vereniging kreeg al de Unescoprijs voor Vredesopvoeding.

De Vlaamse vereniging houdt zich sinds de jaren tachtig bezig met de medische polemologie – het bestuderen van de problematiek van oorlog en vrede vanuit medisch perspectief. Heel wat psychiaters, psychologen en pedagogen bestuderen de psychologische mechanismen en de oorzaken van geweldgedrag bij jongeren en adolescenten. Dokter De Loof had zelf een brief ontvangen van een directrice van een Aalsterse basisschool.

Alle basis- en middelbare scholen kregen onlangs een uitnodiging voor de opendeurdagen van de krijgsmacht voor scholieren. De zogenaamde scholenbezoekdagen vinden dit jaar in juni plaats in de kazerne van Leopoldsburg. De leerlingen kunnen er aan allerlei manifestaties en activiteiten deelnemen. Ze kunnen met pantserwagens meerijden en ‘dynamische demonstraties’ volgen. Al het wapentuig van de landmacht zal er worden tentoongesteld. Het leger biedt onze scholieren een aangeen naam, tof, avontuurlijk dagje pret en vermaak te midden van oorlogstuig.

De VN hebben de eerste tien jaar van dit millennium uitgeroepen tot het Internationale Decennium van Vrede en Geweldloosheid voor de Kinderen van de Wereld. Er gaan stemmen op om het geweld in de scholen te bestrijden. Intussen probeert de landmacht kinderen van tien tot achttien enthousiast te maken voor een gewelddcultuur door het idealiseren van oorlogstuig en militaire activiteiten.

Vanuit onze Vlaamse traditionele vredescultuur stellen we voor om initiatieven te ontwikkelen om onze jeugd een andere kijk op en attitude tegenover het omgaan met conflicten aan te leren. Vredesopvoeding speelt hierin een cruciale rol. Enkele

maanden geleden zei president Clinton na een bloedige schietpartij in een Amerikaanse middelbare school : ‘We moeten onze kinderen dringend leren om hun conflicten niet met wapens, maar met woorden op te lossen.’

Dit doen we uiteraard niet door hen een specifiek op jongeren gerichte reclamecampagne te laten ondergaan en hen vertrouwd te maken met de geweldsmiddelen van de krijgsmacht. Vorig jaar heeft de Vlaamse Jeugdraad zich – tot mijn vreugde – openlijk uitgesproken tegen samenwerking met het leger bij het opzetten van gelijkaardige public relations- en wervingscampagnes.

Diverse vredesorganisaties werken onderwijspakketten en vormingssessies uit voor leerkrachten en jongeren, rond geweldpreventie, geweldloze weerbaarheid, mondiale vorming, enzovoort. Jongeren kunnen op die manier leren hun conflicten en frustraties niet op te lossen met vuisten of knipmessen. De attitudes van jongeren worden weliswaar door verschillende milieus gevormd : de media, de jeugdbeweging, het gezin, de sportclub. We mogen de macht van het onderwijs op dit vlak niet zomaar negeren.

Als kinderen in schoolverband worden vertrouwd gemaakt met wapens en militaire middelen tot conflicthantering, dan zullen ze die ook makkelijker als vanzelfsprekend beschouwen. De vredesopvoeding tracht hier net tegenin te gaan en jongeren mondig en assertief te maken zonder dat ze daarbij geweld gebruiken.

Mevrouw de minister, bent u op de hoogte van de scholenbezoekdagen aan de krijgsmacht ? Wat is uw houding ? Zult u iets ondernemen tegen deze bezoeken ?

Welke vorm van vredesopvoeding bestaat momenteel in het onderwijs waarmee de cultuur van vrede en geweldloosheid aan onze schoolgaande jeugd wordt bijgebracht ? Door vredesopvoeding zullen jongeren zich in klasverband, op de speelplaats en in hun dagelijks leven weerbaarder voelen en minder snel geweld hanteren.

In welke mate wordt gebruik gemaakt van de expertise van diverse Vlaamse vredesorganisaties ? Zo brengt de organisatie Jeugd en Vrede busladingen vol schoolkinderen naar het Vredesmuseum in Ieper. Vindt de minister dat de inbreng van dergelijke gespecialiseerde organisaties de vredesopvoeding op school kunnen bevorderen ? Welke initiatieven zult u nemen ?

De voorzitter : De heer Moreau heeft het woord.

De heer André Moreau : Mijnheer de voorzitter, dames en heren, we worden bijna dagelijks geconfronteerd met geweld. Het is dan ook belangrijk daaraan iets te doen in het onderwijs, maar daarvoor is een gezamenlijke en netoverschrijdende aanpak nodig. We weten allemaal dat de expertise en de financiële draagkracht beperkt zijn. Toch moeten we inspanningen leveren en, ik herhaal het, netoverschrijdend te werk gaan.

De voorzitter : De heer Librecht heeft het woord.

De heer Julien Librecht : Mijnheer de voorzitter, ik heb een korte bedenking bij de vraag van de heer Glorieux. Het is uiteraard heel belangrijk om in het onderwijs te werken aan vredesattitudes en vredesopvoeding, vooral in deze tijd. Ik zou het echter verkeerd vinden dat de experten mensen uit politiek geïnspireerde organisaties en bewegingen zijn. We proberen immers om het onderwijs volledig van de politieke verzuiling te ontdoen.

De voorzitter : De heer Van Baelen heeft het woord.

De heer Gilbert Van Baelen : Mijnheer de voorzitter, ik ben het volledig eens met de vraag naar een opvoedingsproject rond dit thema. Ik wil graag even vermelden dat ik in een vorig leven aanwezig ben geweest op zo een bezoekdag. Het klopt niet dat daar het oorlogstuig wordt geïdealiseerd. De inleiding voor de leerlingen over de plaats die het leger inneemt, is bijzonder uitvoerig en kadert in het geheel van vredesopvoeding. Het klopt niet dat het leger het oorlogvoeren idealiseert.

Tijdens een dergelijke dag wordt ook heel lang stilgestaan bij het begrip geweld. Het leger vormt voor de kinderen een heel minimale factor van geweld. Als we het geweld willen bannen, moeten we het aanbod in de videotheken onderzoeken en de algemene rol van de media onder de loep nemen.

Ik spreek me niet uit over de zin van dergelijke bezoeken georganiseerd door de krijgsmacht, maar wou toch een nuance aanbrengen. Het klopt niet dat het leger het geweld stimuleert en geweldbevorderend optreedt. Wie mij niet gelooft, moet zelf eens naar zo een dag gaan. De samenwerking met de scholen die op de uitnodiging ingaan, is immers bijzonder groot.

De voorzitter : De heer De Meyer heeft het woord.

De heer Jos De Meyer : Ik wou kort opmerken dat de eigen verantwoordelijkheid van de inrichtende machten van de scholen en van de schooldirecties bijzonder groot is. Ze worden met allerlei uitnodigingen overstelpt die variëren van de krijgsmacht tot Walibi. Het is in de eerste plaats de taak van de school, en niet die van de minister, om te beoordelen wat het meest geschikte bezoek is.

Vredesopvoeding is uiteraard bijzonder belangrijk in het onderwijs. Het gaat echter niet op om de uitnodiging van de krijgsmacht gelijk te stellen aan een oproep tot geweld. Het oorlogvoeren is niet langer de enige taak van het leger. De jongste maanden en jaren heeft ons leger immers ook een aantal vredesopdrachten uitgevoerd – de ene weliswaar met meer succes dan de andere. Het is belangrijk om ook dit op een genuanceerde wijze uit te leggen aan de leerlingen. Ik herhaal dat de vredesopvoeding belangrijk is.

De voorzitter : De heer Demeulenaere heeft het woord.

De heer Julien Demeulenaere : Mijnheer de voorzitter, volgens mij is een bezoek aan Walibi meer aangewezen voor leerlingen van 10 tot 12 jaar dan een bezoek aan het leger.

De voorzitter : De heer De Cock heeft het woord.

De heer Dirk De Cock : Mijnheer de voorzitter, collega's, de uitnodiging van het leger hangt natuurlijk samen met zijn tekort aan personeel, vooral aan Vlaamse kant. Ik hoop dat de scholen heel voorzichtig omgaan met het aanbod van de krijgsmacht. Als pacifist hoop ik ook dat het tekort aan Vlaamse manschappen in het Belgisch leger blijft aanhouden.

De voorzitter : Minister Vanderpoorten heeft het woord.

Minister Marleen Vanderpoorten : Mijnheer de voorzitter, collega's, ongeacht mijn persoonlijke bedenkingen bij een en ander, neem ik als minister van Onderwijs geen standpunt in met betrekking tot het al dan niet ingaan door onderwijsverstrekkers op uitnodigingen of deelname aan initiatieven, georganiseerd door militaire of andere overheden of door particuliere instanties. De inrichtende machten, de schooldirecties en de organiserende leerkrachten zijn terzake bevoegd en zijn verantwoordelijk voor hun keuze van welke bezoeken worden afgelegd, met welke leerlingen en in welke

Vanderpoorten

context. Het zou te ver gaan indien de overheid zich daarmee zou inlaten.

Wel is het belangrijk dat het element geweld geplaatst wordt in een ruimer perspectief. Vredesopvoeding is een belangrijk onderdeel van het schoolgebeuren in het algemeen, zowel binnen de lessen als met betrekking tot attitude en omgang met elkaar. De leerinhouden die in het secundair onderwijs worden aangeboden, zijn gebaseerd op lesstabellen en leerplannen, uitgewerkt door de inrichtende machten of representatieve verenigingen. Omwille van de kwaliteitsbewaking moeten de leerplannen door de overheid worden goedgekeurd, op advies van de gemeenschapsinspectie.

Omwille van een permanente zorg voor onderwijskwaliteit worden in het secundair onderwijs tevens eindtermen ingevoerd, die een vertaling zijn van de maatschappelijke verwachtingen ten aanzien van het onderwijs. Voor de eerste graad zijn momenteel reeds vakgebonden en vakoverschrijdende eindtermen in voege. Voor de tweede en de derde graad zijn ze momenteel nog in voorbereiding. Volgens de planning worden ze nog voor het zomerreces 2000 in het Vlaams Parlement behandeld en progressief ingevoerd vanaf het schooljaar 2001-2002.

Het thema vredesopvoeding komt nu al aan bod in de diverse onderwijsnetten via één of meer leerplannen van verschillende vakken : geschiedenis, Nederlands, maatschappelijke vorming, project algemene vakken voor het beroepsonderwijs, enzovoort. Daarnaast verwijs ik specifiek naar de vakoverschrijdende eindtermen 'opvoeden tot burgerzin' en 'sociale vaardigheden', waarvan ik enkele voorbeelden geef voor de tweede en de derde graad, onder voorbehoud van goedkeuring.

Aan het opvoeden tot burgerzin wordt zowel in de eerste als in de tweede graad aandacht besteed. Voor de eerste graad staat er onder andere in dat kinderen op een verdraagzame manier moeten kunnen omgaan met verschillen in sekse, huidskleur en etniciteit. Tevens moeten ze voor conflicten in de omgang met leeftijdgenoten oplossingen kunnen bedenken en bereid zijn ze uit te voeren.

Voor de tweede graad wordt voorgesteld dat kinderen vooroordelen en discriminerend optreden moeten kunnen herkennen bij zichzelf, bij anderen en in de media. Daarnaast moeten ze kunnen han-

delen in concrete situaties overeenkomstig de principes van de mensenrechten.

In de derde graad moeten ze de complexiteit van internationale samenwerking kunnen toelichten aan de hand van de concepten onderlinge afhankelijkheid, beelden en beeldvorming, sociale rechtvaardigheid, conflict en conflicthantering, verandering en toekomst. Ze moeten open en nieuwsgierig kunnen staan tegenover het vreemde en er respect voor kunnen opbrengen.

De vereiste sociale vaardigheden zijn voor de eerste graad : respect en waardering voor anderen kunnen opbrengen, de eigenheid van medeleerlingen accepteren en waarderen. Eveneens moeten ze ongelijk of onmacht kunnen toegeven in een discussie of spelsituatie. Kinderen van de tweede graad moeten bereid zijn samen te denken, te argumenteren en te discussiëren om samen met anderen een situatie te verbeteren of een probleem op te lossen. In de derde graad moeten ze inzicht hebben in de potentieel constructieve en destructieve rol van conflicten, en moeten ze op een beheerste manier kunnen omgaan met conflicten door de eigen belangen te behartigen zonder hierbij de belangen, motivatie en emoties van anderen uit het oog te verliezen.

De voorbije jaren werd nogal wat aandacht besteed aan communicatie in scholen in het algemeen. Er wordt ook verwacht dat participatie van alle betrokkenen bij het onderwijs daar een belangrijke rol in zal spelen. De leerlingenraden zijn er niet louter om zichzelf te vertegenwoordigen, maar moeten ook het omgaan met elkaar op een constructieve en communicatievaardige manier stimuleren. Het leren leven in een democratie is heel belangrijk en maakt een onderdeel uit van de vredesopvoeding in het algemeen.

Ik wil ook nog een aantal elementen opsommen die het bewijs leveren dat het onderwijsdepartement zelf ook actief is geweest in het verleden en nog actief zal zijn op het vlak van het stimuleren tot vredesopvoeding, al dan niet in samenwerking met deskundige vredesorganisaties. Soms gaat het initiatief uit van het departement, en vaak is er ook samenwerking met vredesorganisaties. De hierna volgende opsomming is niet limitatief.

Canon, de cultuurcel van het onderwijsdepartement, ondersteunt de cultuurwerking in de Vlaamse scholen. Enerzijds realiseert de cel zelf projecten, anderzijds biedt zij ruimte aan scholen om hun projecten te realiseren. Via DynaMo2 ondersteunt Canon zowel inhoudelijk als financieel scholen die

Vanderpoorten

een eigen creatieve projectwerking opzetten. Een van de werkvelden is de 'democratische school', waarin tal van aspecten kunnen worden opgenomen, zoals oorlog, vrede, geweld, onderdrukking, pesten, enzovoort. Een lijst van organisaties waarmee scholen kunnen samenwerken is in een documentatiemap opgenomen.

Sedert 1994 vindt er in het onderwijs jaarlijks een 'V-dag' plaats, waarbij educatieve activiteiten worden opgezet omtrent herdenkingsdagen. Er wordt een beroep gedaan op de ruime inbreng van de VZW V-DAG te Antwerpen, op basis van rechtstreekse subsidiëring. Vele scholen participeren daar actief aan.

Passend in het actieplan 'antisociaal gedrag op school voorkomen en oplossen' werden initiatieven gerealiseerd die moeten aansluiten bij het door de scholen gevoerd preventiebeleid. Zo heeft elke secundaire school begin 1999 een gratis exemplaar ontvangen van het boek 'Geweld is niet geweldig', uitgegeven door de VZW Jeugd en Vrede.

In het door het departement uitbesteed onderwijskundig beleids- en praktijkgericht wetenschappelijk onderzoek, werd in 1998 aan de KUL een project toevertrouwd 'geweld op school – onveiligheid en onveiligheidsgevoelens'. In dat project worden in een honderdtal secundaire scholen antisociaal gedrag en onveiligheidsgevoelens in kaart gebracht. Nadien wordt de ontwikkeling van deze fenomenen in acht geselecteerde scholen verder uitgediept. In de loop van dit jaar zal een interimrapport worden opgesteld, terwijl de definitieve resultaten eind 2000 worden verwacht.

Eén van de prioritaire nascholings thema's voor het schooljaar 2000-2001 op initiatief van de Vlaamse regering betreft het 'aanpakken van moeilijk schoolgedrag'. Preventieve aanpak van antisociaal gedrag en conflictbeheersing door het schoolpersoneel vormen de essentie van dit thema.

Verder werden er ook nog initiatieven ontwikkeld door de VLOR. Een goed jaar geleden is de bundel 'De kracht van je stem' uitgekomen. Die handelt heel ruim over democratie en over oorlog en vrede. Het bevat een aantal uitgewerkte lessenspakketten en is onmiddellijk bruikbaar. Er zijn verschillende uitgaven voor de leerkrachten en voor de leerlingen.

Er wordt in scholen ook gretig gebruikgemaakt van onderwijspakketten, samengesteld door diver-

se organisaties. Heel wat scholen organiseren uitstappen, onder andere naar de vredes musea in Vlaanderen, het concentratiekamp van Breendonk, het Deportatiemuseum in Mechelen, enzovoort. Dat zijn vaak aanknopingspunten om een en ander in een duidelijk daglicht te stellen.

We mogen dus de inrichtende machten en de leerkrachten niet onderschatten. Ze weten goed waar we mee bezig zijn en vinden in allerlei bezoeken aanknopingspunten om te kunnen drukken op het belang van de vrede en van het groeien in de democratie. We moeten het op die wijze blijven benaderen. Noch democratie, noch vrede kunnen we beschouwen als een afzonderlijk item. Beide moeten worden geïmplementeerd in het geheel van attitudes, sociale vaardigheden, en de manier om met elkaar om te gaan. De ervaring leert dat dit momenteel in de meeste Vlaamse scholen vrij intensief gebeurt.

De voorzitter : De heer Glorieux heeft het woord.

De heer Eloi Glorieux : Ik dank de minister voor het gedetailleerd antwoord. We kunnen alleen maar toejuichen dat er heel wat gebeurt. Ik onderschrijf uw opmerking dat u als minister aan scholen moeilijk kunt opleggen waar ze al of niet naartoe moeten gaan. Dat is een gezonde houding.

Het hoeft natuurlijk die vorm niet aan te nemen. Men zou in een rondschrijven kunnen wijzen op het initiatief van die scholenbezoekdagen van het leger om extra aandacht te vragen voor andere zaken dan de vredesopvoeding en dergelijke meer. U hebt trouwens zelf al aangegeven dat er heel wat mogelijkheden en pakketten bestaan. Er moet dus gewoon de nodige aandacht worden gevraagd opdat daar optimaal gebruik van zou worden gemaakt.

Ik heb nog een laatste korte opmerking. Ik durf natuurlijk niet te stellen dat op die scholenbezoekdagen jongeren bewust worden aangezet tot het gebruiken van geweld. Ik wil enkel wijzen op het feit dat het op die leeftijd misschien toch niet aangewezen is om geweldsmiddelen te legitimeren, ook al gebeurt het dan in een context van vredesoperaties en dergelijke zaken meer. Voor jongeren blijven toch vooral die wapens fascinerend. Bij kinderen van die leeftijd moet men dus toch nog voorzichtig zijn.

Als afsluiter wil ik nog het volgende zeggen. In Vlaanderen zijn er heel wat gespecialiseerde organisaties rond die zaken actief. Heel wat van die organisaties zijn absoluut niet partijgebonden en

Glorieux

doen dus niet echt aan politiek. Ze vertegenwoordigen wel verschillende filosofische strekkingen, zoals Pax Christi en het Humanistisch Vredesbeeraad. Er zijn natuurlijk ook organisaties zoals Jeugd en Vrede en Artsen voor Vrede. Deze pluralistische organisaties zijn absoluut niet partijpolitiek gericht.

De voorzitter : Minister Vanderpoorten heeft het woord.

Minister Marleen Vanderpoorten : Ik wil daar nog even op reageren. We moeten natuurlijk ook opletten dat we kinderen niet de illusie geven dat die zaken niet bestaan. Het is belangrijker om als leerkracht actief te wijzen op de mogelijke gevaren.

De heer Eloi Glorieux : Ze zien het elke dag op televisie.

Minister Marleen Vanderpoorten : Juist daarom is de rol van de leerkracht zo belangrijk. De leerkrachten moeten daar met hun leerlingen over praten. Men mag die zaken zeker niet wegsteken. Men moet er gewoon op een open, verantwoorde manier over praten. Ze moeten die zaken duiden.

We willen vooral stimulerend optreden ten opzichte van alle vredesinitiatieven. Het tijdschrift Klasse heeft daar al een heel belangrijke rol in gespeeld. Dat tijdschrift heeft al voor heel wat initiatieven gezorgd. Leerkrachten krijgen zo ideeën voor studiedagen en studiebezoeken.

De voorzitter : Het incident is gesloten.

– *Het incident wordt gesloten om 12.03 uur.*
